

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:o 5.

Götheborgske

S p i o n e n.

Tördagen, den 6 Februarii, 1773.

Min Herre*!

Efter begäran och löfte följa än flera Utdrag af min Rese-Dagbok.

På Sleswerfwen i Angeland hushålles på alt mögeligt sätt: det måsta arbetet wid nybyggnader sker under accorder; så at när Werfsgärdaren, eller Byggmästaren entreprenetat at bygga et fartyg, större eller mindre; så afflutar han först med Timmermän om byggnaden, med Bårare om bårningen efter dimensionerne och nagel och bult-hålen, med Snidkaren om inredningen, med Sägare om alt wid byggnaden föresfallande såge-arbete, och det efter förtal, med Drifwaren om drifningen, med Smed om smidet, efter wigt och beståfshet, och så widare med Målare, Glasmästare, Båtbyggare. Alla dessa

* Dessa äro åter ifrån Herr Wålment.

desså mindre betalnings-summor, jämte materia-
liernes pris blir grund til accordet om hela byg-
naden.

Detta är af mycken förmån; ty först blir det
en nödvändighet för alle arbetare at vara flit-
tige, och ej lättjas, som sker då folk arbetar för
dag-penning, och då de använda tiden til wirs-
kes nedhugning til wed; för det andra hushåls-
lar då folket mera med wirket, och taga sådana
stycken som kärnast likna den skapnaden de skola
hafwa i Skeps-kroppen; för det tredje kan entre-
prenaden om hela byggnaden wara för lindrigare
køp, och ganska wis. Byggemästarene se noga
efter hushålningen med wirket, och därföre ser
man där, at, i stället för hos oss, huggas stycken
til sin skapnad, och blir ingen annan behållning
än sticker; så sägas altid fallet ifrån stycket; så
framt det går til et eller flere fots ianehåll, eller
kan blifwa en bräda eller planka.

Til at säga det krummā wirket brukas tjocka
och ej breda säg-blad. De hafwa sine säg-gröpar,
så at de ej behöfwa winda wirket upå båckar.
Wid Skeps-Varfwen åtgå en nyckenhet af brä-
der, arbets-penningar och spik til at göra mal-
lar (det är skapnader af timret i Skeppet) til
undwikande häras, bruka de i Ungeländ, på
flera ställen en trä-kådja med et quarters långa
länkar,

länkar, hvarje länk fästes wid den andra med en nagel, som har skruf och skruftöder på ena ändan. Denna lädja gifwa de hward fornt de behaga och sedan skruftwas lederna fast, så at de ej röra sig och nyttjas lädjan således i stället för mall at så utsökla och tillugga timret som man behagar.

Wid New Castel äro många Salt-werf, där saltet kokas af hafswatnet, äfwen äro där omkring flera stora stenkäls-grufwor och brännerier, där stenkälen något brännas liksom til käl, så släckas, hwarigenom de blifwa tjenlige til forn-mätning.

Här ses jänwål järngjuterier: nyligen woro här gurna 2ne stora iholige Cyllindrar af 12 fots diameter och 11 fots längd, de woro i kanten 4 tum: här görs äfwen alla slags järngryter som kostade nu efter 27 Daler Silfwermynt p. str. och en Gallart räknad til en ock en tredjedels kanna Swenskt mått, wid lag trefjerdedels Daler Silfwermynt p. kanna. På Fattighusen sysslosattes de fattige med dresfredning, som sedan såldes til Skepsbehof mot 8 R. p. ton. eller 7 och et halft Skepp. järnwigt.

Wid Withaven war et stort bryggerte, som hade en maltqvarn, däri inga stenar wero och maltet blef ej fält eller grofmalet. Här woro twänne järnwaltrar, som gingo rundt om mot hwarandra och ställes med skruwar til behageligt afstånd från hwarandra: öfwer waltrarne war kupan, hwarifrån maltet ran ned mellan waltrarne, och under genomfarten af den smala öfning, som war dem imellan blef maltet klämt eller krossadt: det sådes at denna method war bättre än den wämliga gröpning; ty dricken blef både mer och klarare. På en fjerdedels timma runno måst twänne tunnor malt igenom. Inrättningen af qvarnen war simpel: han drogs af twänne hästar helt lätt.

De Engelska och i synnerhet de Londonska Bryggerierna äro, på många sätt, wäl inrättade, för at draga största nyttan af malt och eld, at lätta arbetet och förekomma drickats skadande under och efter brygningen; deras pumpwerk, deras mäske-lar med des hästmachine til mäske-ningens starka omarbetande skola framdeles beskriswas: det är wist at en kunnig man, med sådana inrättningar skulle kunna undersälja alle wåre Bryggare til 10 a 15 proC, och ändå hafwa wiß winning 10 proCent

proCent eller dåröfwer: ja han skulle ruinera
alla våra Bryggerier, som alla äro illa in-
rättade.

Wålment.

Stads Nyheter.

Götheborgske Wexel-Coursen.

Den 23 och 27 Januarii.

Lond.	79	- - -		79 $\frac{1}{2}$	- - -	D. K:mt
Amst.	- - -	- - -		- - -	- - -	M. K:mt
Hamb.	- - -	- - -		- - -	- - -	M. K:mt

Utgångne äro Skepparne Andrew Peddie
till Westindien med säll och Peter Gray till
Lisabon med Ostindiska waror.

Stifts Tidningar.

Preswigning kommer åter at hållas i Maji
månads början.

Herr Adjuncten And. Wallmark har, ef-
ter Herr Kykoherden Dalins åstundan fått
wärden öfwer Församlingarne i Sagered, samt

försäkran, at i sådan qualite förblifwa, så länge han med Kyrkoherden kan öfwerenskomma om arfodet, eller til ständigare lägenhet warda befordrad.

Kyrko-Tidningar.

I Tyfka Kyrkan blef Fröken de Bethune, Dotter af Stabs-Capitain och Riddaren, Wälborne Herr Isae de Bethune, af Kronhus Presterskap begrafwen.

Kundgörelser.

Emedan man för någon tid sedan, då hammarna här i Staden woro tilfrusne, förmärkt folk och i synnerhet Gossar wäga sig i förtid på isarna, dels med och dels utan skridskor, hwarigenom de latteligen tunnats omkomma; fördenstul som hamnar och wallgrafwar nu åter börja tilfrysa; ty förantätes Magistraten, til förekommande af olycks-händelser, härmed åtwarne folk, som til laga ålder kommet, at de til sin egen osärd icke wäga sig i förtid på is; äfwen som Förältrar och Husbönder jämte andra antydas, at hafwa uppsigt på deras barn och öfwermagar af hånge Könen, det de icke så med eller utan skridskor, gå på isarna hwarcken inom eller utom Staden, förän Brandwakar därå i hammarna uphugna blifwet, och isarna äro så starka, at de med fullkomlig säkerhet kunna bära folk och kreatur; kommande i widrigt fall moget folk,
som

som hâremot bryta, at fällas til 10 Dal. Emis bô-
 ter, eller i brist dâras, at pligta med 8 dagars fângelse;
 men barn och öfvermagar, som desförinnan antrâffas
 på is, i hamnarna, wallgrafwarne eller annorstâdes
 med eller utan fridstor, kommer at allvarsamt agas
 med ris i någon Stads-Berjents närvaro. Hwillet
 til esterrättse lândet. Göteborgs Rådhus, den 30
 Januarii, 1773.

Borgmästare och Råd.

Den ifrån 1 til en half förmedlade Enstakade-Fräl-
 se-Hemmanet Hiltaregården, å den, til des försäljan-
 de, genom lysning beramadade dagen, den 28 Julii sist-
 wetne, för wisse omständigheter skull, icke kunde afyt-
 tras: Så kommer efter wederbörande Supercargue-
 rens Herr Julius Christoffer Oftermans Respective
 Borgmästares ytterligare tagna beslut, berörde halfwa
 Frälse-Hemman Hiltaregården, beläget i Staraborgs
 Län, Åse Herad Fogdald och Rås Sockn, den förste
 nästkommande Martii uti Gållgifswaregården Gållstad
 genom offentlig utrop til den måstbjudande at försäl-
 jas. Detta Hemman är försedt med försvarlig Åbyg-
 nad för twänne Åboer, åger god och bårdig åker, an-
 senlig god ång, wakra stogs-træter och däribland en
 nythenhet gamla åker, samt uti inågorne tilräckelig löf-
 stog af allahanda slag, til löfbetning för kreaturen,
 åkren kan utom ångens flada ansenligen förökas, och
 giffwas flere lågenheter til torps och Tegelbråks an-
 laggande ej långt ifrån Kroon-Parkarne Hunne och
 Halleberg, hworest för gitter är förträfflig god wall-
 gång. Enskilde Beteshagar, godt mullbete och nödtorf-
 tigt Håle i sidarna Wenarn och Detteen, som på twän-
 ne sidor omåttwa Hemmanets ågor, och därifrån se-
 gelfart til Wärmeland och därwarande Sjö-Städer.
 Liggær när intill kyrka och til Staden Wennersberg en och
 en half mil, hågade Handlare behagade sig infinna å
 ofwan-

oswannämnde dag och ställe; Kläckan 10 föremiddagen
 til anbuds görande. Kunmandes om Hemmanets lagom-
 heter närmare underrättelse erhållas hos mig på Lids-
 köping och Noleby, Peter Sandborg.

Samtelige Interessenterne uti Ost-Indiska Compag-
 niet anmodas härmed, at, til fulgörande af hwad 27
 och 28 JJ. i Kongl. Maj:ts Privilegio, til fartens och
 Handelens försärande på Ost-Indien, förskrifwa, den
 28 nästkommande April sammanträda uti Compag-
 niet Contoir i Stockholm, til hwilken ända Interes-
 senterne behåga 8 dagar förut upwisa uti bemälte
 Contoir sina Actier. De åter, som med mera beqväm-
 lighet kunna upwisa sina Actier här i Göteborg, be-
 hagade 14 dagar före oswannämde tid sådant göra
 wid Compagniets härwarande Contoir, samt å hwar-
 dera stället annama Secreteterarens intygande, hvilka
 wid sammankomsten böra företes, antingen af dem
 selswe, eller genom Förmägtige, dock inga andra än
 sådane, som selswe äro Interessenter.

Lotter uti Kongl. Swenska Nummer-Lotteriet finnes
 hos Herr. Peter Lamberg både färdig gjorda för små
 summor, och de som åstunda högre insatser, kunna
 selswe så wälja sine numror och proportionera insat-
 serna som de helst behåga, enligt Plan. Dessa Lotter
 kunna sås alla dagar; men säkrast om Tisdags före
 middagarne.

Hos Höfaren Jonas Tunberg erhålles extra god
 lutad längesiff, emot billigaste pris.

Friska trögårdsfrön nyligen inkomna, finnes efter
 wanligheten i Herr Niclas Mattsens hus wid östra
 hamnen.